

K WEEK MET DE GELE EN GRIJZE RATTENSLANG

ELAPHE OBSOLETA QUADRIVITTATA
en **ELAPHE OBSOLETA SPILOIDES**

Chris van Kalken,
Burgemeester Bratstr. 31,
1511 BK Oostzaan.

TAXONOMIE

Familie *Colubridae*, onderfamilie *Colubrinae*. Het geslacht *Elaphe* telt zo'n 40 soorten waaronder de soort *Elaphe obsoleta* die op zijn beurt weer vijf ondersoorten telt: *Elaphe obsoleta lindheimeri*, *Elaphe obsoleta obsoleta*, *Elaphe obsoleta quadri-*

"Nekbeet" tijdens een paring tussen een gele- en grijze rattenslang. Foto: Chris van Kalken.

vittata, *Elaphe obsoleta rossalleni*, en *Elaphe obsoleta spiloides*. Ik houd de gele (*Elaphe obsoleta quadrivittata*) en de grijze rattenslang (*Elaphe obsoleta spiloides*).

VERSPREIDINGSGBIED

De gele rattenslang komt voor van de kustgebieden van North en South Carolina tot in Georgia en Florida. De grijze rattenslang kan men vinden in het zuiden van de Verenigde Staten, van New Mexico tot Georgia met een noordelijke verspreiding tot in Indiana.

HABITAT

De gele rattenslang bewoont een gebied met een wat zachter winterklimaat dan de grijze rattenslang. De zomers zijn er warmer en vochtiger dan die in het verspreidingsgebied van de grijze rattenslang. De winters zijn milder: temperaturen komen overdag niet onder het vriespunt.

In het verspreidingsgebied van de grijze rattenslang daarentegen, kan het 's winters zelfs overdag flink vriezen. 's Zomers is het in haar verspreidingsgebied droger dan in dat van de gele rattenslang. In beide verspreidingsgebieden kun je deze slangen voornamelijk vinden in bossige gebieden, maar ze zijn ook wel in grasgebieden te vinden.

UITERLIJK

De volwassen gele rattenslang heeft, zoals de naam al zegt, een gele achtergrondkleur. Hierop zijn donkere lengtestrepen te vinden. Vaak is ook heel vaag nog een patroon van zadelvormige vlekken op de hele rug te zien. Dit patroon hebben jonge gele rattenslangen als ze geboren worden; het verdwijnt in de tweede helft van het eer-

ste levensjaar, om plaats te maken voor het volwassen patroon. Overigens is de grondkleur bij pasgeboren gele rattenslangen gelijk aan de grondkleur die grijze rattenslangen hun leven lang hebben: grijs. Grijze rattenslangen verliezen hun zadelpatroon gedurende hun leven niet.

GEDRAG

Opvallend was, dat van de vier volwassen slangen (twee koppels) er drie bijterig waren op het moment van aanschaf. Het exemplaar dat nog nooit heeft gebeten was het enige wildvangdier, de drie bijters waren alle nakweek. De gele rattenslangen eten minder frequent en fanatiek dan de grijze rattenslangen. Ook in hun gedrag zijn ze wat schuwer.

TERRARIUM

Beide koppels houd ik onder dezelfde omstandigheden. Het terrarium van de gele rattenslangen is wat kleiner dan dat van de grijze dieren, omdat deze wat kleiner zijn dan laatstgenoemde. Ik boots geen winter na, de temperatuur is het gehele jaar door in de zomer overdag een graad of 28, in de winter 26. 's Nachts daalt de temperatuur tot zo'n 18 graden. Beide terraria staan op een zolderkamer, waar gedurende de hele dag zelden iemand komt. De terraria worden verlicht en verwarmd met een 60 Watt Philips Halotone gloeilamp op een regelbare dimmer. Een voordeel van deze lamp is, dat hij wat ultraviolet licht afgeeft.

In beide terraria staat een bescheiden waterbakje. De bodem is bedekt met geperste houtkorrels die normaal voor kattenbakken gebruikt worden. De daglengte regel ik met behulp van de schakelklok. 's Zomers is de daglengte hierdoor zo'n 16 uur, 's winters 10 uur.

Alle dieren voer ik met muizen en ratten. Alleen de wildvang gele rattenslang weigert op gezette tijden dode prooi te eten. Gedurende dergelijke perioden, soms wel vier maanden, bied ik geen ander voedsel aan. Tijdens deze perioden van voedselweigering valt het dier nauwelijks af.

ZIEKTEN

Het wildvangdier heeft na aankoop een hele tijd problemen met wormen en flagellaten gehad. Metronidazol in een dosering van 200 mg per kg lichaamsgewicht éénmalig toegediend en na twee weken herhaald, rekende af met de flagellaten.

Het wormvrij krijgen van het dier was veel moeilijker. Levamisol en Panacur in de juiste dosering konden de klus niet klaren, na enkele maanden had het dier nog steeds veel rondwormen. Twee maal toedienen met tien dagen tussenruimte van 240 mg Niclosamide plus 30 mg Oxibendazole per kg lichaamsgewicht, bevrijdde het dier uiteindelijk van zijn parasieten.

KWEEK

De enige stimulans die ik toegepast heb, was het apart zetten van de mannetjes en vrouwtjes. Op 10 juli 1998 vond de eerste en enige paring plaats tussen de gele rattenslangen die ik heb kunnen waarnemen. Precies een maand later werd het vrouwtje onrustig en legde vier dagen daarna 9 eieren. Die vond ik de volgende morgen en heb ik bij het vrouwtje vandaan gehaald. Ze verdedigde de eieren heftig.

De eieren waren 3,5 bij 1,8 cm en wogen tussen de 9 en 13 gram. Ze zaten niet aan elkaar vastgeplakt. Twee dagen later legde ze nog een klein, zandkleurig eitje dat binnen twee weken inviel; het bleek niet bevrucht.

De grijze rattenslangen paarden op 1 maart 1999. Op 22 april legde het vrouwtje 30 eieren. Deze eieren waren iets groter dan die van de gele rattenslangen, zo'n 4,1 bij 2,2 cm. Dit keer was ik erbij toen de bevalling begon. Ik kon zonder probleem de eieren onder het leggende vrouwtje vandaan rapen en direct in de broedstoof plaatsen.

Alle eieren begroef ik op een diepte van één à twee centimeter in een mengsel van zand en potgrond. Ik plaatste ze in een zelfgebouwde broedstoof bij een temperatuur van 28 tot 29 graden (gele rattenslangen) en 29 tot 30 graden (grijze rattenslangen). Om de week sproeide ik wat water op de aarde om deze vochtig te houden. Iedere twee weken inspecteerde ik de eieren door ze even uit te graven. Bij de grijze rattenslangen waren twee eieren na een week of twee ingevallen. Eén van de eieren bleek onbevrucht te zijn, in het tweede ei bevond zich een dode tweeling waarvan het ene diertje wat groter was dan het andere. Wellicht is één van beide embryo's gestorven waardoor de andere ook stierf.

Na een incubatietijd van 50 dagen bij de grijze rattenslangen opende ik een sterk ingevallen ei door er de bovenkant voorzichtig van af te knippen. Het bevatte een levend embryo. Aan de dooierrest te zien zou dit ei enkele dagen later moeten uitkomen. Het geopende ei plaatste ik in een vochtig bakje terug in de broedstoof. Op deze manier had ik een mooi zicht op de ontwikkeling van het jong en ik kon daarom ook redelijk nauwkeurig bepalen wanneer de jongen zouden uitkomen.

Na 59 dagen bij de gele en 54 dagen bij de grijze rattenslangen begonnen enkele eieren boven de aarde te liggen door het bewegen van de jongen; ik begroef ze weer voorzichtig. Dezelfde dag vertoonden de eieren scheurtjes, dit was waar te nemen door schuim, het uit de eieren lekkende struif, op de

KWEEK MET DE GELE EN GRIJZE RATTENSLANG

aarde. Ik opende alle eieren op twee na met de hand. De twee niet met de hand geopende eieren kwamen zelf uit tijdens het openen van de andere. De dooierrest was in tweederde van de gevallen nog duidelijk aanwezig. Na afbinden van de navelstreng kon ik de dooier verwijderen. Vervolgens plaatste ik de jongen ieder in een apart bakje.

Alle jongen wogen tussen de 6 en 11 gram en waren zo'n 20 cm lang. Van de in totaal 9 geboren jongen van de gele rattenslang is er één na ongeveer een maand doodgegaan. Alle 28 jongen van de grijze rattenslang leven op dit moment (twee weken na de geboorte) nog.

Inmiddels heb ik ook een paring gehad tussen de gele rattenslang man en de grijze rattenslang vrouw. Opmerkelijk was dat het mannetje gebruik

maakt van een 'nekbeet'. Tot op het moment van schrijven is het nog niet zeker of het grijze vrouwtje ook zwanger is van het gele mannetje.

LITERATUUR

Gillisen F. 1996. *Rattenslangen (Elaphe) uit gematigde streken*.

Reptielen en Amfibieën. Beginnersgids, blz. 57-60. Nederlandse Vereniging voor Herpetologie en Terrariumkunde.

Kiviit. R. 1993. *Ervaringen bij het houden en kweken van de Gele rattenslang (Elaphe obsoleta quadrivittata)*. Lacerta, 51e jaargang, december 1992-januari 1993, blz. 47-51.

Het leggen van eieren door het grijze rattenslangvrouwtje. Foto: Chris van Kalken.